Roolipeli ilmastoneuvotteluista

Ilmastonmuutoksen torjumisesta on sovittu kansainvälisesti vuodesta 1992 saakka. Neuvottelut päästövähennyksistä ovat kuitenkin vaikeita, koska ilmastonmuutokseen syyt ja seuraukset ovat jakautuneet epätasaisesti: Tuvalun saarivaltio on hukkumassa mereen samaan aikaan kun teollisuusmaat suhtautuvat päästöjen vähentämiseen nihkeästi.

Selvittäkää roolipelin avulla, millaisia vaikeuksia ilmastoneuvotteluissa voidaan kohdata. Ketkä aiheuttavat ongelman, missä kärsitään haitoista ja kuka vastaa päästöjen vähentämisen kustannuksista? Kenen etu on päästöjen ennallaan pitäminen tai niiden lisääminen ja keitä päästöjen vähentäminen hyödyttää?

Kesto

30 minuuttia valmistelu viikkoa ennen peliä
peli 2 x 45 minuuttia

Taustaa

Ilmastonmuutoksen etenemistä pyritään hidastamaan kansainvälisillä sopimuksilla, joissa valtiot sitoutuvat yhteisesti vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään. Ilmastonmuutosta koskevia sopimuksia on kaksi. Ensimmäinen on YK:n ilmastonmuutoksen puitesopimus, joka solmittiin Rio de Janeirossa järjestetyssä ympäristön ja kehityksen huippukokouksessa vuonna 1992. Ilmastonmuutoksen puitesopimuksen ratifioineet (eli hyväksyneet ja vahvistaneet) valtiot lupasivat jäädyttää kasvihuonekaasupäästönsä vuoden 1990 tasolle vuoteen 2000 mennessä.

Ilmastonmuutoksen puitesopimukseen ei kuitenkaan sisälly oikeudellisia velvoitteita kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä ja sitä täydennettiin vuonna 1997 Kioton pöytäkirjalla, jonka tarkoituksena on vähentää teollisuusmaiden yhteenlaskettuja kasvihuonekaasupäästöjä 5,2 prosentilla vuoden 1990 tasosta vuosiin 2008-2012 mennessä. Kioton pöytäkirja astui voimaan 16.2.2005 Venäjän ratifioitua sen. Sopimuksen voimaan astumisen eli laillisesti sitovaksi tulemisen ehtona oli, että vähintään 55 maata on ratifioinut sen ja että ratifioineiden maiden yhteenlasketut päästöt muodostavat vähintään 55 prosenttia teollisuusmaiden vuoden 1990 kasvihuonekaasupäästöistä. Yhdysvallat ei ole ratifioinut Kioton pöytäkirjaa eikä aio niin lähitulevaisuudessa tehdä, vaikka se tuottaa noin neljänneksen maailman kasvihuonekaasupäästöistä. Näin ollen sopimuksen voimaan astumiseksi lähes kaikkien muiden teollisuusmaiden oli osoitettava, että ne ovat tosissaan ilmastonmuutoksen hillitsemisen suhteen ja ratifioitava sopimus.

Työohje

Kuvitelkaa, että Yhdysvaltojen ja saarivaltio Tuvalun edustajat kutsutaan maailmanlaajuisesti televisioitavaan ohjelmaan, jossa keskustellaan päästöjen vähentämisestä. Yhdysvallat ei halua mitään sitovia päästövelvoitteita, kun taas Tuvalun tavoitteena on hidastaa ilmastonmuutoksen etenemistä tiukoilla sopimuksilla. Maiden edustajien tulee vakuuttaa kansalaiset puolelleen esittämällä väitteensä perustellusti ja vakuuttavasti.

Sekä Yhdysvallat että Tuvalu saavat lähettää televisio-ohjelmaan kaksi edustajaa. Muut ovat yleisöä, joka saa esittää kysymyksiä. Ennen keskustelua molempien maiden edustajat tapaavat liittolaisensa, jotka auttavat heitä valmistautumaan ohjelmaan.

Viikko ennen roolipeliä

Sovitaan, kuka toimii puheenjohtajana. Puheenjohtaja voi olla opettaja tai oppilas. Tärkeintä on, että puheenjohtaja perehtyy aiheeseen ja kaikkien ryhmien kantoihin perusteellisesti etukäteen.

Oppilaat jakaantuvat 3-4 hengen ryhmiin ja lähdemateriaali ja -vinkit jaetaan. Ryhmät ovat: USA, Tuvalu, öljyntuottajamaat, kansalaisjärjestöt, alkuperäiskansojen edustajat, suuryritysten edustajat.

Ennen roolipeliä kukin tutustuu oman ryhmänsä taustamateriaaliin ja kerää väitteitä ja tosiasioita, joita voidaan käyttää keskustelussa. Kunkin ryhmän tulee tarkastella taustamateriaalia omasta näkökulmastaan ja kerätä nimenomaan omalle ryhmälleen tärkeitä argumentteja.

Roolipelipäivänä

20 min: Edellisellä kerralla jaetut ryhmät kokoontuvat ja käyvät läpi keräämänsä väitteet ja tosiasiat. Pohditaan, mitkä argumentit ovat tärkeimpiä.

10 min: Ryhmä kokoaa paperille löytämänsä argumentit ja valmistautuu mahdollisiin vasta-argumentteihin.

20 min: USA:n ja Tuvalun edustajat tapaavat liittolaisensa (USA > öljyntuottajamaat ja yritysten edustajat; Tuvalu > järjestöt ja alkuperäiskansojen edustajat) ja kuulevat näiden argumentit. Lisäksi paperille kirjoitetut argumentit annetaan neuvottelijoiden käyttöön.

5 min: Kaksi USA:n ja kaksi Tuvalun edustajaa ja puheenjohtaja valmistautuvat ”televisioitavaan” paneelikeskusteluun ja yleisö asettuu paikoilleen.

25 min: Käydään televisiokeskustelu, johon yleisö voi osallistua esittämällä kysymyksiä ja kommentteja.

10 min: Lopuksi äänestetään siitä, miten ilmastonmuutoksen torjumiseen pitäisi suhtautua yleisön mielestä ja käydään loppukeskustelu.

Roolipelin taustamateriaalit

Kaikille osallistujille

- Kansainvälinen ilmastopolitiikka: www.ilmasto.org > Politiikka > YK:n ilmastokokoukset
- ajankohtaiset tiedot www.ilmasto.org > uutiset

Tuvalun sekä kansalaisjärjestöjen ja alkuperäiskansojen edustajille

- Äärimmäiset sääilmiöt: www.ilmasto.org > Seuraukset > Vaikutukset ihmisiin > Äärimmäiset sääilmiöt
- Suuryhtiöiden rooli: www.globalisaatio.net/ilmasto.html, katso myös tehtäväkohdan "ilmastonmuutos ja globalisaatio" lähdevinkit
- Alkuperäiskansat ja öljy: www.maanystavat.fi/oil/intro.htm > Julkilausuma. Katso myös www.dodo.org/projektit/pohjoinen_yhteys_1.html
- Pohjoisten alkuperäiskansojen havaintoja ilmastonmuutoksesta: www.snowchange.org, sivut englanniksi
- Arktisen alueen lämpenemisen vaikutukset 2004. Ympäristöministeriö & Ulkoasiainministeriö. saatavilla verkossa http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=26140&lan=fi
- Ilmastonmuutos, kehitysmaat ja saarivaltiot: www.oras.net > Kirjoituksia > Kehitysmaat maksavat kovimman hinnan ilmaston lämpenemisestä > Meidän jälkeemme vedenpaisumus
- Ilmastonmuutos ja kehitysmaat. Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen tietolehtinen. http://www.kepa.fi/palvelut/julkaisut/tietolehtiset
- Kirjallisuutta: Isomäki, Risto. 2000. Herääminen. Tammi: Helsinki.
- Kirjallisuutta: Isomäki, Risto 2005. Sarasvatin hiekkaa.Tammi: Helsinki

Yhdysvaltain, öljyntuottajamaiden ja suuryhtiöiden edustajille

- Yhdysvallat Kioton sopimuksen ulkopuolella: www.dodo.org/uutiset/usa_vetaytyy.html
- Ylen MOT kysyy "Eikö maailma tuhoudukaan kasvihuoneilmiöön?": www.yle.fi/mot/161000/kasis.htm
- Heidelberg-yhdistyksen sivut: www.dlc.fi/~haf/ > Kioton sopimus, Yhdysvallat ja tiede
- Miksi Yhdysvaltoja on boikotoitu?: www.dodo.org/uutiset/yhdysvallat_boikottiin.html
- Euroopan yritykset tukivat USA:n kantaa ilmastonmuutokseen vuonna 2001: www.dodo.org/uutiset/euroopan_yritykset.html